

CYNGOR SIR CEREDIGION

Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2018-19

Cymeradwywyd gan y Cyngor ar 21 Mawrth 2019

Cynnwys

1. Cwmpas y cyfrifoldeb	3
2. Asesiad o effeithiolrwydd prif elfennau'r fframwaith llywodraethu	4
3. Llwyddiannau llywodraethu corfforaethol 2018-19	5
4. Lefel y sicrwydd y gall y trefniadau llywodraethu ei rhoi	7
5. Datrys y materion a bennwyd y llynedd 2018-19	9
6. Cynllun gweithredu y cytunwyd arno ar gyfer materion i'w hystyried yn ystod 2019-20	10
7. Casgliad	13
8. Ardystio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol	13

1. Cwmpas y cyfrifoldeb

Mae Cyngor Sir Ceredigion yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gyflawni yn unol â'r gyfraith a safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu, bod cyfrif priodol amdano, a'i fod yn cael ei ddefnyddio mewn ffordd ddarbodus, effeithlon ac effeithiol.

O dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009, mae dyletswydd ar yr Awdurdod hefyd i wneud trefniadau i sicrhau ei fod yn gwella'r modd y mae'n arfer ei swyddogaethau'n barhaus, gan roi sylw i ddarbodaeth, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd.

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 hefyd yn cyflwyno trefniadau llywodraethu newydd ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru. Mae'n ofynnol i gyrff cyhoeddus ymgymryd â datblygu cynaliadwy. Mae'n rhoi dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus i bennu ac i gyhoeddi amcanion llesiant er mwyn iddynt gyfrannu cymaint â phosibl at y saith nod llesiant cenedlaethol. Mae disgwyl iddynt hefyd gymryd pob cam rhesymol i gyflawni eu hamcanion.

Pan fydd yn cyflawni'r cyfrifoldeb cyffredinol hwn, mae'r Awdurdod yn gyfrifol am roi trefniadau priodol ar waith i lywodraethu ei fusnes ac i hwyluso camau i arfer ei swyddogaethau'n effeithiol, gan gynnwys trefniadau i reoli risg.

Cafodd Fframwaith Llywodraethu ei baratoi yn 2010 ac fe'i hadolygwyd yn unol â fframwaith CIPFA/SOLACE *Delivering Good Governance in Local Government 2016*. Cafodd y fframwaith ei ddefnyddio i adolygu'r trefniadau llywodraethu presennol.

Yn sgil yr adolygiad ac yn unol â gofynion y Fframwaith, cafodd Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol ei gymeradwyo gan y Cyngor ar 29 Mehefin 2017 a'i ddiwygio ar 22 Mawrth 2018.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol yn dod â holl drefniadau llywodraethu ac atebolrwydd y Cyngor ynghyd mewn un ddogfen ac yn tynnu sylw at feysydd lle mae angen gwneud rhagor o waith. Mae'r Cod yn seiliedig ar y canllawiau arferion gorau a nodir yn fframwaith CIPFA/SOLACE *Delivering Good Governance in Local Government*.

Mae'r fframwaith newydd hwn yn seiliedig ar y fframwaith rhyngwladol *International Framework: Good Governance in the Public Sector* (CIPFA/IFAC, 2014) a'r saith egwyddor a ganlyn:

- A: Ymddwyn ag uniondeb, gan ddangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith
- B: Sicrhau ei fod yn agored a'i fod yn ymgysylltu'n helaeth â rhanddeiliaid
- C: Diffinio canlyniadau yn nhermau manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy
- D: Penderfynu ar yr ymyriadau sydd eu hangen i wneud y gorau o'r camau i gyflawni'r canlyniadau arfaethedig

- E: Datblygu capasiti'r sefydliad, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion tu mewn iddo
- F: Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a thrwy reoli arian cyhoeddus mewn ffordd gadarn
- G: Defnyddio arferion gweithio da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i sicrhau atebolrwydd effeithiol

Mae'r datganiad hwn yn egluro sut y mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â'r saith egwyddor graidd a'r is-egwyddorion a geir yn y fframwaith ac yn ein Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol.

Mae'r datganiad hwn hefyd yn bodloni gofyniad Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014.

2. Asesiad o effeithiolrwydd prif elfennau'r fframwaith llywodraethu

Mae Cyngor Sir Ceredigion wedi ymrwmo i ddangos bod ganddo'r trefniadau llywodraethu corfforaethol angenrheidiol ar waith i berfformio'n effeithiol.

Mae Arweinydd Cyngor Sir Ceredigion yn darparu cyfeiriad strategol clir ac mae'r cyfansoddiad yn diffinio rolau'r Cynghorwyr a'r swyddogion yn glir. Mae Archwilio Mewnol ac Allanol, y Pwyllgor Moeseg a Safonau a'r Pwyllgor Archwilio wedi ymrwmo i sicrhau bod y trefniadau llywodraethu yn effeithiol ac yn gadarn.

Mae Cyngor Sir Ceredigion wedi cynnal adolygiad blynyddol o effeithiolrwydd ei drefniadau llywodraethu yn erbyn fframwaith CIPFA/SOLACE *Delivering Good Governance in Local Government (2016)*. Roedd yr adolygiad yn cynnwys gweithdy ar gyfer aelodau/swyddogion gan gynnwys yr aelodau canlynol: Cadeirydd ac is-gadeirydd y Pwyllgor Archwilio, Aelod Lleyg y Pwyllgor Archwilio a Chadeirydd y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu. Yn ogystal, bu i'r Swyddog Monitro; y Rheolwr Corfforaethol: Archwilio Mewnol; y Swyddog Adran 151; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyswllt Cwsmeriaid; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Economi ac Adfywio; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Polisi a Pherfformiad; y Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Gwasanaethau Democrataidd; y Swyddog Perfformiad a Gwelliant Corfforaethol a'r Rheolwr Corfforaethol – Partneriaethau a Pherfformiad gymryd rhan hefyd. Yn ystod y gweithdai, cyflwynwyd pob ymddygiad a'i sgorio yn erbyn mecanwaith sgorio fel a ganlyn:

- 1/2 Annerbyniol – angen gweithredu ar frys
- 3/4 Yn is na boddhaol – angen gweithredu ar frys (o fewn 3-6 mis)
- 5/6 Boddhaol - angen gweithredu (cyn diwedd y flwyddyn, 9-12 mis)
- 7/8 Derbyniol – efallai bod angen cymryd rhai camau
- 9/10 Da – ystyrir bod y Llywodraethu, yn gyffredinol, yn dda ac yn bodloni'r arferion gorau – nid oes angen cymryd camau

Cafodd yr adolygiad o effeithiolrwydd a gynhaliwyd ar lefel y swyddogion ei lywio hefyd gan reolwyr o fewn yr Awdurdod sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu. Fe'i seiliwyd hefyd ar sylwadau gan yr archwilwyr allanol, asiantaethau arolygu eraill, y Grŵp Arweiniol a'r Swyddogion Arweiniol Corfforaethol. Cyflwynwyd fframwaith yr adolygiad gerbron y Pwyllgor Archwilio ym mis Ionawr 2019.

Mae effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu'n seiliedig ar dystiolaeth a sicrwydd sy'n deillio o:

- Archwiliadau ac arolygiadau mewnol ac allanol
- Rheolaethau ariannol
- Rheoli risg a pherfformiad
- Safonau moesegol a chyfreithiol
- Y Cyfarwyddwyr Corfforaethol ac uwch-reolwyr eraill, gan gynnwys y Swyddog A151 a'r Swyddog Monitro
- Y Pwyllgor Archwilio
- Y Pwyllgorau Trosolwg a Chraffu

Yn ogystal, mae'r Rheolwr Corfforaethol - Archwilio Mewnol wedi cynnal adolygiad annibynnol o'r Fframwaith Llywodraethu Blynnyddol a'r dull o sgorio a chasglu dystiolaeth.

Mae'r Cyngor wedi llunio Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol sy'n amlinellu'r systemau a'r prosesau, y diwylliant a'r gwerthoedd, a ddefnyddir i gyfarwyddo ac i reoli'r awdurdod a'i waith, yn ogystal â rhoi cyfrif i'r gymuned, ymgysylltu â hi, a'i harwain. Mae'n galluogi'r awdurdod i fonitro'r camau i gyflawni ei amcanion strategol ac i ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at ddarparu gwasanaethau priodol costeffeithiol.

Mae'r system rheoli mewnol yn rhan bwysig o'r cod a bwriedir iddi reoli risg at lefel resymol. Ni all ddileu pob risg y bydd yr awdurdod yn methu â chyflawni ei bolisiâu, ei nodau a'i amcanion, ac felly ni all ond roi sicrwydd rhesymol o effeithiolrwydd. Mae'r system rheoli mewnol yn seiliedig ar broses barhaus i bennu ac i flaenoriaethu'r risgiau rhag cyflawni polisiâu, nodau ac amcanion y Cyngor, i werthuso'r tebygolrwydd y bydd y risgiau hynny'n digwydd a'u heffaith os byddant yn digwydd, ac i reoli'r risgiau mewn ffordd effeithlon, effeithiol a darbodus.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol ar gael ar wefan y Cyngor yn www.ceredigion.gov.uk

3. Llwyddiannau llywodraethu corfforaethol 2018-19

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol yn amlinellu ymrwymiad yr awdurdod lleol i egwyddorion llywodraethu da. Yn y paragraffau a ganlyn, amlinellir llwyddiannau llywodraethu corfforaethol 2018-19.

A. Ymddwyn ag uniondeb, gan ddangos ymrwymiad cadarn i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith

- Y Cyfansoddiad - bu'n destun adolygiad cynhwysfawr yn ystod 2018 a chyhoeddwyd fersiwn ddiwygiedig ar wefan y Cyngor ym mis Ionawr 2019.
- Cafodd CeriNet ei datblygu i gynnwys gwybodaeth i weithwyr newydd, y Llawlyfr Gweithwyr, y Pecyn Adnoddau i Reolwyr Corfforaethol a Phenaethiaid a mynediad i staff i drefnu gwybodaeth a chyfleoedd o ran Dysgu a Datblygu.
- Cyhoeddwyd adroddiad cynnydd Amcanion Llesiant a Gwella 2017-18 ar 31 Hydref 2018 gan gynnwys adolygiad o'r amcanion llesiant ar gyfer 2019.
- Cafodd y Strategaeth Gwrth-dwyll a Llygredd ei chymeradwyo a'i chyhoeddi ym mis Mawrth 2018.

B. Sicrhau ei fod yn agored a'i fod yn ymgysylltu'n helaeth â rhanddeiliaid

- Diweddarwyd y Polisi Rhyddid Gwybodaeth a'r Polisi Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol ym mis Mawrth 2018.
- Lansiwyd arolwg Helpwch Ni i'ch Helpu Chi i roi llais i'r dinasyddion ynglŷn â darparu gwasanaethau yn y dyfodol.
- Mae pob ymgynghoriad ar gael ar wefan y Cyngor
- Hyrwyddir yr ymgynghoriadau ar y Cyfryngau Cymdeithasol.
- Cyhoeddwyd Adroddiad Perfformiad Amcanion Llesiant a Gwella 2017-18 gan gynnwys adolygiad o amcanion llesiant 2019-20 ar 31/10/2018.
- Ni wnaeth Adroddiad Gwella Blynyddol 2017-18 unrhyw argymhellion ffurfiol ar gyfer gwella.

C. Diffinio canlyniadau yn nhermau manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

- Cyhoeddwyd Adroddiad Perfformiad Amcanion Llesiant a Gwella 2017-18 ym mis Hydref 2018.
- Paratowyd pecyn adnoddau ymgysylltu â'r cyhoedd yn unol â'r Egwyddorion Cenedlaethol ar gyfer Ymgysylltu â'r Cyhoedd.
- Caiff y wybodaeth ddiweddaraf ynglŷn ag arbedion yn y gyllideb a gwaith y Grŵp Datblygu eu hadrodd i'r Grŵp Ymgynghorol Trawsnewid ac Effeithlonrwydd Trawsbleidiol.
- Mae'r Awdurdod wedi cymryd y camau a ganlyn i roi Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ar waith
 - ✓ Paratowyd amcanion llesiant a gwella 2019-20 a datganiad gwelliant
 - ✓ Cynnwys y nodau llesiant a'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn y broses cynllunio busnes
 - ✓ Rhoi offeryn Asesu Effaith Integredig newydd ar waith
 - ✓ Sefydlu grŵp a chynllun gweithredu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

- ✓ Cwblhau adolygu'r Cyfansoddiad
- ✓ Cwblhau asesiad llesiant lleol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus
- Mae'r Offeryn a'r canllawiau ynghylch Asesu Effaith Integredig ar gael a chânt eu defnyddio i gefnogi'r broses o wneud penderfyniadau.

D. Penderfynu ar yr ymyriadau sydd eu hangen i wneud y gorau o'r camau i gyflawni'r canlyniadau arfaethedig

- Mae'r offeryn a'r canllawiau ynghylch Asesu Effaith Integredig ar gael ac mae'r hyfforddiant wedi'i gyflwyno fesul cam ar gyfer y swyddogion a'r Aelodau
- Adolygwyd y Trefniadau Rheoli Perfformiad Corfforaethol er mwyn sicrhau bod y canlyniadau arfaethedig yn cael eu cyflawni

E. Datblygu capasiti'r sefydliad, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion tu mewn iddo

- Hyfforddiant i'r Aelodau
 - i. Diogelu
 - ii. Trefniadau chwythu'r chwiban
 - iii. Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion y pwyllgorau craffu
 - iv. Y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant
 - v. Cyfathrebu, y wasg a'r cyfryngau
- Cafodd Rhaglen Rheolwyr Ceredigion ei datblygu a'i rhoi ar waith. Rhaid i bob rheolwr gwblhau 6 chwrs gorfodol. Mae amrywiaeth o gyrsiau dewisol hefyd wedi'u datblygu.
- Bydd dwy garfan o reolwyr yn ymgymryd â Rhaglen Arweinyddiaeth a Rheoli Lefel 4 yr ILM yn ystod 2018/2019
- Mae Uwch Reolwyr wedi bod i ddigwyddiadau Arweinyddiaeth Rhanbarthol a Chenedlaethol drwy'r flwyddyn gan gynnwys Ysgol Haf Academi Cymru.
- Mae cynllun prentisiaethau wedi'i ddatblygu. Hysbysebwyd y 5 cyfle cyntaf ar gyfer prentisiaid yn ystod mis Medi a gwnaethant ddechrau yn eu swyddi ym mis Tachwedd 2018.
- Rhoi'r modiwlau dysgu a datblygu a rheoli perfformiad ar waith o fewn CeriNet
- Mae nifer o gyrsiau hyfforddi ar gyfer staff ar gael ar-lein drwy fodiwlau e-ddysgu.
- Mae Cynllun Gweithlu 2017-2020 newydd yn nodi pedair thema
 - Ymgysylltu a Chyfleoedd
 - Gweithlu hyblyg ac ystwyth
 - Hyrwyddo gweithlu dwyieithog a fydd yn gwasanaethu'r gymuned
 - Datblygu Arweinyddiaeth a Rheolaeth

F. Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a thrwy reoli arian cyhoeddus mewn ffordd gadarn

- Caiff y Gofrestr Risg Gorfforaethol ei diweddarau bob chwarter
- Cyhoeddwyd adroddiad perfformiad Amcanion Llesiant a Gwella 2017-18 ym mis Hydref 2018.

- Cafodd y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig ei diweddarau a'i chymeradwyo ym mis Chwefror 2018
- Cymeradwywyd Strategaeth TGCh gan y Cyngor ym mis Mawrth 2018
- Roedd yr Adain Archwilio Mewnol wedi'i staffio'n llawn ar 4 Mehefin 2017. Fodd bynnag, gan fod un aelod o'r tîm ers hynny wedi cymryd seibiant gyrfa o 12 mis ym mis Ionawr 2018, gofynnwyd i archwilwyr arbenigol o awdurdodau lleol eraill i ymgymryd â rhan o waith y cynllun archwilio a nodwyd ar gyfer 2017/18 a 2018/19 er mwyn pontio'r bwlch.

G. Defnyddio arferion gweithio da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i sicrhau atebolrwydd effeithiol

- Cyhoeddir adroddiadau blynyddol gan gynnwys
 - i. Adroddiad ar y cynnydd o ran y Cynllun Gwella (Hydref 2017)
 - ii. Datganiad Ariannol Blynyddol yn cynnwys Datganiad Llywodraethu Blynyddol (Medi 2017)

4. Barn ar lefel y sicrwydd y gall y trefniadau llywodraethu ei rhoi

Mae'r Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol yn paratoi Adroddiad Blynyddol a gyflwynir i'r Pwyllgor Archwilio ym mis Mehefin. Mae'r adroddiad yn amlinellu canlyniadau unigol a chydganlyniadau'r adolygiadau archwilio a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn, ac mae'n rhoi'r farn archwilio gyffredinol o ran sicrwydd yn seiliedig ar y gwaith archwilio hwn. Mae'r sicrwydd a ddarperir hefyd yn rhoi sylw i'r cynnydd a wneir o ran rhoi'r gwelliannau ar waith, ystyried y gofrestr risgiau a'r sicrwydd a ddarperir yn yr adroddiadau a gyhoeddwyd gan yr archwilwyr allanol. Rhoddir manylion yn yr adroddiad ynghylch cwmpas y gwaith archwilio a'r angen i ailflaenoriaethu drwy'r amser i sicrhau bod y gwaith a wneir o ran sicrwydd yn ddigonol.

Cododd Swyddfa Archwilio Cymru bryderon yn adroddiad ISA260 2015-16 ac adroddiad 2016-17 ynghylch y gostyngiad yn nifer y staff yn yr Adain Archwilio Mewnol oherwydd absenoldebau yn yr hirdymor a'r tymor byr a oedd wedi arwain at y ffaith nad oedd nifer o adroddiadau archwilio cynlluniedig wedi'u cwblhau. Rhoddwyd sylw i'r prinder adnoddau yn y tîm a phenodwyd dau aelod ychwanegol o staff ym mis Mehefin 2017. Serch hynny, gan fod un aelod o'r tîm ers hynny wedi cymryd seibiant gyrfa 12 mis ym mis Ionawr 2018, gofynnwyd i archwilwyr arbenigol o awdurdodau lleol eraill ymgymryd â rhan o waith y cynllun archwilio a nodwyd ar gyfer 2017-2018 a 2018-2019 er mwyn pontio'r bwlch.

Mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi bod yn destun adolygiad gan Swyddfa Archwilio Cymru er mwyn sicrhau ei fod yn gyson â'u gwybodaeth a chyda deddfwriaeth. Yn ogystal, mae'r adran Archwilio Mewnol wedi cynnal adolygiad annibynnol o'r Fframwaith Llywodraethu Blynyddol a'r dull o sgorio a chasglu tystiolaeth.

Mae'r Adain Archwilio Mewnol yn cynnal ei hunanasesiad blynyddol ar ddiwedd pob blwyddyn a hefyd cynhaliodd ein cymheiriaid asesiad allanol o'r gwasanaeth yn ystod y flwyddyn 2016-17. Mae'r cynlluniau gwella sy'n deillio o'r asesiadau hyn wedi'u cynnwys yn yr Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol, lle nodir y gwelliannau a wnaed a'r gwelliannau y

bwriedir eu gwneud yn sgil yr argymhellion, ynghyd â chanlyniadau Cynllun Gwella Sicrwydd Ansawdd y gwasanaeth yn unol â gofynion y PSIAS er mwyn sicrhau bod y Pwyllgor Archwilio yn medru monitro'r cynnydd. Caiff y cynllun gwella hefyd ei fonitro drwy'r flwyddyn gan y Pwyllgor Archwilio, drwy Adroddiadau Cynnydd rheolaidd Archwilio Mewnol.

Mae'r Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol yn disgwyl dod i'r casgliad yn ei Hadroddiad Blynyddol, a oedd yn seiliedig ar y canlynol:

- y nifer, y cwmpas a'r sicrwydd a gafwyd o'r adolygiadau mewnol ac allanol a'r archwiliadau dilynol a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2019, a
- derbyn y camau a gymerwyd gan y rheolwyr (yn enwedig y rheini a ystyrir yn sylweddol),

fod dal gan Gyngor Sir Ceredigion fframwaith boddhaol ar waith o ran llywodraethu, rheoli risgiau a rheolaethau mewnol i reoli'r modd y cyflawnir amcanion y sefydliad.

Mae Swyddog Arweiniol Corfforaethol: Cyswllt Cwsmeriaid y Cyngor yn gweithredu fel yr Uwch-berchennog Risg Gwybodaeth ac mae ganddo gyfrifoldeb hefyd dros Ddiogelu Data a Diogelwch TGCh.

Yn draddodiadol mae Fforwm yr Uwch-berchennog Risg Gwybodaeth yn cynnwys arbenigwyr yn eu meysydd: e.e. Cyfleusterau, Diogelu Data, Diogelwch TG, ynghyd â Phenathiaid TG, Cyfreithiol ac Adnoddau Dynol a rhai cynrychiolwyr o'r adrannau. Mae'r Fforwm yn cwrdd bob chwarter i drafod materion sy'n ymwneud â risg gwybodaeth a rheoli gwybodaeth.

Mae'r rolau allweddol a threfniadau craffu presennol yr Asedau Gwybodaeth fel a ganlyn:

- Mae gennym Swyddog Diogelwch TG sy'n cynghori ynghylch diogelwch data ac ymgynghorwyr allanol sy'n cael eu cyflogi o bryd i'w gilydd i brofi trefniadau diogelwch yr Awdurdod a chynghori yn eu cylch.
- Mae gennym Swyddog Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion sy'n cynghori ynghylch cydymffurfiaeth gyfreithiol gan sicrhau y cedwir at y polisiau a'r gweithdrefnau sydd ar waith.
- Mae'r Grŵp Corfforaethol Diogelu Data (a gaiff ei adnabod yn fewnol fel Cyfarfod y Grŵp Corfforaethol Diogelu Data / Rhyddid Gwybodaeth / Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol) yn cwrdd yn chwarterol a chaiff ei gadeirio gan y Pennaeth Cymorth Polisi (Dirprwy Gadeirydd - Pennaeth y Gwasanaethau TGCh a Chwsmeriaid).
- Cynhelir cyfarfod Argyfyngau a Pharhad Busnes bob chwarter a chaiff ei gadeirio gan yr Aelod Cabinet dros y Gwasanaethau Corfforaethol, Gwella a Rheoli Perfformiad. Mae'r cyfarfod hwn ar y cyfan yn ystyried y wybodaeth sydd ar gael.
- Cyflwynir Adroddiadau Blynyddol yn ôl yr angen i Bwyllgor Archwilio'r Cyngor.

Yn ogystal â hynny:

- Y Swyddog Diogelwch TG yw is-gadeirydd Fforwm Diogelwch Sector Cyhoeddus Cenedlaethol Cymru (Cymru WARP) sy'n cwrdd bob chwarter.

- Mae'r Swyddog Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion yn cadeirio Cymdeithas Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion Cymru ac mae'n trefnu digwyddiadau ar draws Cymru.
- Mae'r Swyddog Rheoli Gwybodaeth a Chofnodion yn rhan o Banel Sicrhau Ansawdd Cytundeb Rhannu Gwybodaeth Personol Cymru (WASPI) ar gyfer Canolbarth a Gorllewin Cymru.

Yn sgil yr adolygiad o'r Fframwaith Llywodraethu, tybir bod y trefniadau llywodraethu cyffredinol yn dderbyniol neu'n dda ar y sail mai 7/8 oedd y sgoriau ar gyfartaledd.

Mae'r Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol sy'n amlinellu ymrwymiad y Cyngor i egwyddorion craidd fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government*, yn rhoi arweiniad i'r holl Aelodau a swyddogion ar yr agenda llywodraethu.

Bydd adolygu'r Cod Llywodraethu Lleol yn rheolaidd yn rhoi lefel uchel o sicrwydd bod y trefniadau llywodraethu'n addas at y diben.

5. Datrys y materion a bennwyd y llynedd 2018-19

Mae'r tabl isod yn cofnodi'r camau a gymerwyd yn ystod 2018-19 i ddatrys y materion a bennwyd yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer 2017-2018

Mater	Camau gweithredu	Swyddog arweiniol	Dyddiad cwblhau
(A) Mae angen gwneud Archwiliad Moeseg yn 2018.	Cyngor Sir Gâr i gynnal yr archwiliad. Erbyn hyn, mae disgwyl i'r gwaith hwn gychwyn ym mis Chwefror 2019.	AR	Mawrth 2019
(B) Rhyddid Gwybodaeth Mae cynllun Cyhoeddi Rhyddid Gwybodaeth yn cael ei weithredu yng Ngheredigion ond mae angen diweddarau'r cynllun hwn a'r polisi Rhyddid Gwybodaeth.	Diweddarwyd y polisi Rhyddid Gwybodaeth a chrëwyd polisi Rheoliadau Gwybodaeth Amgylcheddol. Cymeradwywyd y ddau gan y Cabinet ar 6 Mawrth 2018. Ar hyn o bryd mae gwaith yn mynd rhagddo i ddiweddarau'r Cynllun Cyhoeddi ar y cyd â holl wasanaethau'r Cyngor. Bydd y newidiadau sefydliadol yn cael eu cynnwys yn y darn hwn o waith a bydd yn cael ei gynnal fel dogfen fyw.	AW	Medi 2018
(B) Ymgynghori ac Ymgysylltu Er bod prosesau ar waith ar gyfer lledaenu canlyniadau'r ymarferion ymgynghori ac ymgysylltu, mae peth pryder nad yw'r rhain bob amser yn cyrraedd y rhai priodol sy'n gwneud penderfyniadau o fewn yr Awdurdod.	Mae swydd newydd sef Swyddog Ymgysylltu a Chydraddoldeb wedi'i chreu trwy ailstrwythuro'r Gwasanaeth Polisi a Pherfformiad. Bydd yr aelod staff newydd yn cychwyn yn y swydd ar 1 Rhagfyr 2018. Bydd y swydd hon yn gyfrifol am fonitro adborth o ymgynghoriadau. Yn y cyfamser, mae canllawiau wedi'u cyhoeddi ar fewnwyd Cyngor Ceredigion ar gyfer y staff ynghylch lledaenu adborth o ymgynghoriadau i'r rhai sy'n gwneud penderfyniadau.	AW	Mawrth 2019
(B) Nid yw strwythur presennol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a'i bartneriaethau yn addas ar gyfer cyflwyno'r Cynllun Llesiant Lleol newydd.	Mae'r Strwythur Partneriaethau newydd i gyflawni'r Cynllun Llesiant Lleol yn cael ei weithredu ledled y Sir. Bellach mae 6 Grŵp Prosiect newydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus wedi'u sefydlu'n llawn ac maent yn cyfarfod yn rheolaidd. Mae pob grŵp yn symud ymlaen yn dda gydag adroddiadau gweithredu yn cael eu paratoi ar ôl pob cyfarfod ac fe'u cyflwynir i'r Bwrdd Gwasanaethau	AW	Mawrth 2019

	Cyhoeddus, y Pwyllgor Cydlynu Trosolwg a Chraffu a'r Cabinet.		
(C) Rheoli disgwyliadau'r Defnyddwyr Gwasanaeth Dim ond peth o'r data a gesglir ac a adroddir am berfformiad gwasanaethau sydd ar gael i'r cyhoedd.	Mae System Rheoli Perfformiad Corfforaethol newydd wedi'i phrynu ac mae'n cael ei datblygu ar hyn o bryd. Wrth i'r gwaith datblygu fynd rhagddo, rhagwelir y bydd gwefan y Cyngor yn cael ei defnyddio i gyhoeddi data perthnasol ynglŷn â pherfformiad y data.	RHP/ AW	Mawrth 2019
(D) Mae angen adolygu'r risgiau ar draws cytundebau a phrosiectau ar y cyd.	Mae adolygiad o brosiectau ar y cyd ar y gweill o dan gyfarwyddyd y Cyfarwyddwr Corfforaethol. Y gobaith yw y bydd y gwaith yn cael ei gasglu ynghyd ac y bydd yn cael ei gyflwyno erbyn diwedd y flwyddyn ariannol	AW	Mawrth 2019
(F) Sicrhau bod gan Archwilio Mewnol adnoddau digonol i ddarparu sicrwydd dibynadwy. (Colli 1 aelod o'r tîm archwilio sy'n cael seibiant gyrfa)	Yn unol â (A) uchod. Hefyd, bydd Cyngor Sir Gaerfyrddin yn darparu archwiliad arbenigol o TGCh. Ar waith ar hyn o bryd (Ionawr 2019).	AR	Mawrth 2019

Nodwch: Bydd unrhyw gamau nas cwblheir yn llawn erbyn y dyddiad cwblhau yn cael eu trosglwyddo i Gynllun Gweithredu 2019-20

6. Cynllun gweithredu y cytunwyd arno ar gyfer materion i'w hystyried yn ystod 2019-20

Yn sgil gweithredu ac adolygu fframwaith CIPFA/SOLACE, *Delivering Good Governance in Local Government (2016)*, cafodd y materion a ganlyn eu pennu i'w datrys yn ystod 2019-20.

Mater	Cam gweithredu	Canlyniad	Swyddog arweiniol	Dyddiad cwblhau
(A1.3) Arwain drwy esiampl a defnyddio'r egwyddorion neu'r gwerthoedd gweithredol safonol hyn fel fframwaith ar gyfer y broses benderfynu a gweithredoedd eraill	Argymhelliad – Bod y Pwyllgor Archwilio yn cynnal ymarfer meincnodi.	Cael sicrwydd ychwanegol ynglŷn â'r broses adolygu ar gyfer y Datganiad Llywodraethu Blynyddol	CJ	Mawrth 2020
(A2.2) Arddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol	Argymhelliad: Dylid cynnal dadansoddiad o'r anghenion o ran hyfforddi a dylid paratoi cynllun gweithredu i ddarparu hyfforddiant yn 19/20	Darparu hyfforddiant ymwybyddiaeth foesegol	AR	Mawrth 2020
(B1.1) Sicrhau bod diwylliant agored ar waith, drwy ddangos, cofnodi a mynegi ymrwymiad y sefydliad i fod yn agored	Argymhelliad – Cwblhau'r adolygiad o'r Cynllun Cyhoeddi o ran Rhyddid Gwybodaeth	Y Cynllun Cyhoeddi o ran Rhyddid Gwybodaeth	MNH	Mawrth 2020
(B1.4) Defnyddio dulliau ymgynghori ac ymgysylltu ffurfiol ac anffurfiol i bennu'r ymyriadau/camau gweithredu mwyaf priodol ac effeithiol	Argymhelliad – Cymryd camau i wella gweithgareddau ymgysylltu	Defnyddio adborth o'r ymgynghori	MS	Mawrth 2020

(B3.1) Sefydlu polisi clir ar y math o faterion y bydd y sefydliad yn ymgynghori'n ystyrion â dinasyddion unigol, defnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid eraill yn eu cylch i sicrhau bod gwasanaeth (neu ddarpariaeth arall) yn cyfrannu at gyflawni'r canlyniadau arfaethedig	Argymhelliad – Cynnal adolygiad o'r Polisi Ymgysylltu â'r Gymuned	Polisi clir sy'n gyfredol	DD	Mawrth 2020
(B3.5) Cydbwysu adborth gan grwpiau rhanddeiliaid mwy gweithredol ac adborth gan grwpiau rhanddeiliaid eraill i sicrhau bod pawb yn cael eu cynnwys	Argymhelliad: Cysylltu ag Awdurdodau Lleol eraill i ganfod yr Arferion Gorau	Prosesau ar gyfer delio â gofynion sy'n cystadlu â'i gilydd o fewn y gymuned e.e. ymgynghori	DD	Mawrth 2020
(C1.5) Rheoli disgwyliadau defnyddwyr gwasanaethau'n effeithiol o ran pennu blaenoriaethau a gwneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael	Cwblhau Adolygiad o'r Fframwaith Rheoli Risgiau (O 17-18 ymlaen) Cyflwyno system Rheoli Perfformiad a chyhoeddi data perfformiad y gwasanaethau ar-lein gan gynnwys data ynghylch costau fesul gwasanaeth a gwerth am arian.	Protocolau Rheoli Risgiau Byddai sicrhau bod data ar gael yn haws yn helpu'r cyhoedd i ddeall perfformiad y gwasanaethau a gwerth am arian yn well.	CJ	Medi 2019
(D2.3) Ystyried a monitro'r risgiau sy'n wynebu pob partner wrth gydweithio, gan gynnwys risgiau a rennir	Argymhelliad: Dylai'r Pwyllgor Archwilio dderbyn papur ynghylch adolygiad o'r	Protocol rheoli risgiau	DD	Mawrth 2020

	prosiectau ar y cyd. Dylai cynllun gweithredu ar gyfer gwella ddilyn hyn.			
(F3.4) Sicrhau bod yr archwilydd mewnol yn rhoi sicrwydd ychwanegol o ran digonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol y fframwaith llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth	Argymhelliad: Sicrhau bod capasiti a gallu yn cael eu hystyried yn ystod yr ail-strwythuro sydd ar fin digwydd o fewn archwiliad mewnol.	Caiff gwasanaeth archwilio mewnol effeithiol ei ariannu a'i gynnal	AR	Mawrth 2020

7. Casgliad

Yn ystod yr adolygiad blynyddol o'r fframwaith llywodraethu, cafodd y cynnydd yn erbyn fframwaith newydd CIPFA/SOLAFE, *Delivering Good Governance Framework (2016)*, ei fesur. Canfuwyd bod y trefniadau llywodraethu cyffredinol yn dderbyniol neu'n dda.

Mae'r Cyngor wedi gwneud cynnydd da yn ystod y flwyddyn, gan gofnodi llwyddiant yn erbyn pob un o'r saith egwyddor graidd.

Drwy lunio Cod Llywodraethu Corfforaethol Lleol sy'n dod â'r holl godau a dogfennau lleol ynghyd mewn un ddogfen, mae'n rhoi sicrwydd bod trefniadau llywodraethu clir ar waith.

Mae'r Cyngor wedi pennu nifer o fân faterion i'w datrys yn ystod 2019/20 ac mae wedi'u nodi mewn cynllun gweithredu.

8. Ardystio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Dros y blynyddoedd nesaf, rydym yn bwriadu mynd i'r afael â'r materion uchod i wella ein trefniadau llywodraethu ymhellach. Rydym yn sicr y bydd y camau hyn yn mynd i'r afael â'r gwelliannau angenrheidiol a bennwyd yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd. Byddwn yn monitro'r camau i'w rhoi ar waith, a'r modd y maent yn gweithredu, fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

Llofnod

Prif Weithredwr

Arweinydd y Cyngor